

них паростків. І що більше росли айстри, то менше хворіла Таня. Вона не зірве жодної квітки, бережно й ніжно збере їхні висохлі голівки, витрусить із них насіння і складе його в пакуночки. Вони грітимуть їй серце. І так Таня знову почне хотіти жити.

Піде працювати до школи. А наступного літа її айстри знову розквітнуть чорнильними суцвіттями. І перед будинком, і біля колодязя, і навіть поміж старих яблунь.

Таня розповідає мені свою історію і каже, що вже купила інших квітів. А нові подружки надару-

вали їй і жоржин, і хризантем. І вони із Сашком думують потроху ремонтувати дім.

І що їй болить, бо не може поїхати на могили батьків.

І що вона вже зрозуміла, що відтепер у неї інше життя.

Зрозуміла тієї миті, коли куртка перестала пахнути її колишнім рідним домом.

І єдина ниточка, що єднає її з домом тепер, – тільки вони, чорнильні квіти, що занесла сюди війна...

КОРОВАЙ

Двадцять два роки тому, у четвер, баба Надя Карпенчиха готувалася пекти весільний коровай і шишки.

І хоч знала, що цей ритуал люблю над усе, мене до двору не пустила. «І що ти тут не бачила, скажи пожалуста?»

А й правда.

Я не пам'ятаю, скільки разів до того я бачила те містичне дійство.

...Залитий щедрим сонцем двір із ранньогоранку чисто виметений, бо ритуал випічки вимагав абсолютного порядку і тиші. Тому голосистого Барсіка дід Павло заганяв у будку й закривав кришкою від старої виварки. Котам щастило більше – їх, як мовчазних істот, не чіпали, і тому вони обидва – і Васько, і його син Лесик – уклалися на подушках, які баба Надя винесла провітрити на сонце.

Кручені паничі в бабиному квітнику хвалькувато задирали вгору свої лілові голівки, а жоржини стояли руки в боки, сповнені зневаги до всіх.

А баба Надя тим часом порядкувала біля печі та пильно спостерігала, як здіймається полум'я.

– Пекла я коровай Зосіменковому старшому. І що ти будеш робити? Не розгоралося і все. Знаю ж, що дрова сухі, сама складала, дідові не довіряю. Не горить – хоч ти трісни. Так на серці мені тоді погано було. Біда, думаю, біда... Ну та нічого ж людям не сказала, думаю, може, воно якось минеться.. Аж ні – розійшлися молодята, й году не пройшло. От і кажи, що прикмети – то ірунда. А воно не ірунда!

Молодиці, бабині помічниці, тим часом збираються. Усі врочисто-серйозні. Кожна – у новенькій хусточці: «Не годиться з непокритою головою до діла такого ставати».

Усі гарні,
не бездітні,
не розлучені,
не матюкливі...

Чекають на баби Надьчину подружку – бабу Уляну.

Потім усі підходять до столу, що його перенесено на середину літньої кухні, а, щоб справа добре пішла і тісто гарно сходило, заспівають старовинну пісню. І стільки в ній тихого суму, і стільки безмежності, що в мене, малої, виступали сльози.

Коровай потім заснують червоними нитками і завітчують калиною, і буде він у день весілля стояти на окремому столі чільному і всміхатиметься кожним запаширим завитком, кожною ягідкою.

І присне зо сміху, як затягнуть голосисті Микола і Люба Литвиненки пісню про терен, на якому цвіт опадає, і від пустощів хлопців, коли ті вкрадуть молоду і примусять цілуватися дружку з дружком. І ще тоді, як тьотя Нюся Гаркавенко хвацько жажне чарку самогонки і полосне: «Дарю тобі, молода, цибулі, що б не тикала ти свекрусі дулі!»

Він пишатиметься з усієї сили, аж поки сонце не сяде, і не крикнуть розімлілі від горілки й танців свашки: «Пане-господарю, дозвольте коровай краяти!»

І краятимуть коровай із гучними піснями, і багатимуть молодятам щастя-здоров'я, і діток побільше, і мовчазну тещу, і машину, і квартиру, і всього хорошого...

...«Не обижайся, що прогнала тебе. Ти ж нівеста будеш. А не должна быть нівеста при такому ділі. І таки дожила я, спасибі Богові. Як малий ваш женитиметься, на pewno, вже не доживу. А тобі коровай спекла!»

Я подарувала їй хустку квітчасто-крикливолюрексому, як вона любить. «Красотище! У такому платку не гріх і в домовину лягти, – сказала баба. – Думала, хай мені Тоня пов'яже оту, що Вася подарив на ювілей, а теперечки скажу, хай в цій у могилу кладуть», – і засміялася.

«Ну все. Вже у суботу ти будеш жінщина заміжня, я тебе ще должна вспіть навчить пекти. У мене рука легка, скікох перевчила. До Ганьки Терещихи вчиця не йди. У неї тісто смачне тільки поки тепле. А тоді швидко черствіє. Не пиріжки, а буцики», – продовжує баба.

Молодиці кладуть шишки в маленькі вишиті серветочки. Жартують-сміються. А я на все дивлюся – наче збоку. І слова «замужня жінщина» мені ще тоді здавалися дивними, ніби то не про мене.

Двадцять два роки тому, у четвер, коли баба Надя Карпенчиха спекла мені весільний коровай...

4 серпня 2017 року, м. Полтава